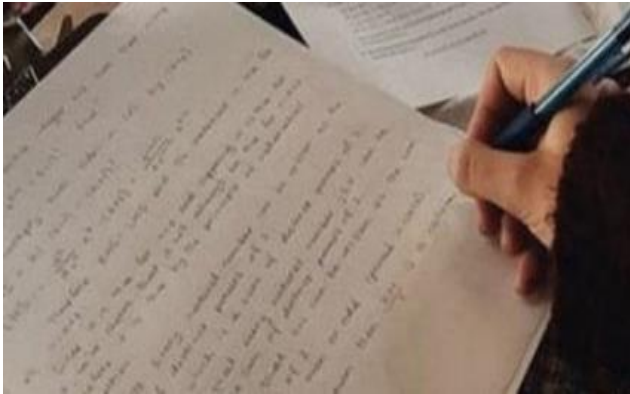

Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου

Ενότητα 1: Η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Ορισμός: Είναι το τμήμα του γραπτού κειμένου που αποτελείται από πολλές προτάσεις και περιόδους. Είναι το βασικό δομικό στοιχείο ενός κειμένου.

Βασικά χαρακτηριστικά:

α. Είναι ένα ενιαίο κείμενο με αρχή, ανάπτυξη και τέλος.

β. Έχει αυτονομία, αφού αναπτύσσει μια πλευρά ενός θέματος, μια ιδέα, σκέψη ή πληροφορία.

γ. Ταυτόχρονα συνδέεται νοηματικά με τις άλλες παραγράφους που απαρτίζουν ένα κείμενο. Υπάρχει δηλαδή νοηματική συνέχεια (αλληλουχία) μεταξύ των παραγράφων, και όλες μαζί αναλύουν το θέμα του κειμένου.

Κάθε παράγραφος ξεχωρίζει από τις άλλες παραγράφους ενός κειμένου:

α. **εξωτερικά** (από τη μορφή της): ξεκινά πάντα από καινούρια αράδα (γραμμή) και η πρώτη της λέξη γράφεται λίγο πιο μέσα σε σχέση με τις υπόλοιπες αράδες του κειμένου.

β. **εσωτερικά** (από το περιεχόμενό της): αναπτύσσει μια διαφορετική ιδέα, μια διαφορετική πλευρά του θέματος.

Η δομή της παραγράφου

Η παράγραφος αποτελείται από τρία μέρη:

- α. τη θεματική πρόταση/περίοδο,
- β. τις λεπτομέρειες ή σχόλια,
- γ. την κατακλείδα.

Η παράγραφος αποτελεί μικρογραφία της έκθεσης τόσο **δομικά** όσο και **λειτουργικά**.

Παράγραφος	Έκθεση (δοκίμιο)
Θεματική πρόταση - περίοδος	Πρόλογος
Λεπτομέρειες (σχόλια)	Ανάπτυξη-Κύριο μέρος
Περίοδος κατακλείδα	Επίλογος

Τα μέρη αυτά λειτουργούν κατ' ανάλογο τρόπο: η θεματική πρόταση/περίοδος και ο πρόλογος παρουσιάζουν το θέμα, οι λεπτομέρειες και το κύριο μέρος το αναλύουν και η κατακλείδα και ο επίλογος το συνοψίζουν, το κλείνουν.

A. Θεματική περίοδος

Είναι η πρόταση που εκθέτει την ιδέα και αναγγέλλει το περιεχόμενο της παραγράφου. Αποτελεί τη βάση (κεντρικό άξονα) όπου οικοδομείται η υπόλοιπη παράγραφος. Είναι συνήθως η πρώτη περίοδος της παραγράφου. Πρέπει να διατυπώνεται με σαφήνεια, που θα περιορίζει και θα κάνει πιο συγκεκριμένο το θέμα και να δίνει με ακρίβεια και συντομία την κύρια ιδέα της παραγράφου.

Τρόποι έναρξης μιας θεματικής πρότασης

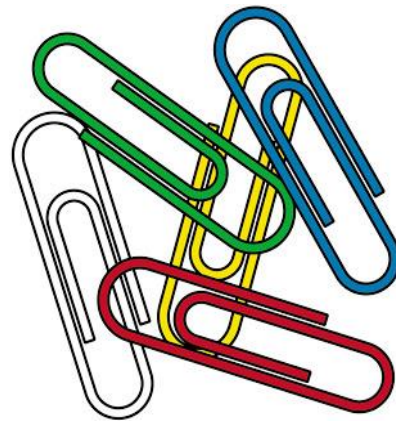
- «Είναι γνωστό ότι...»
- «Δεν υπάρχει αμφιβολία...»
- «Είναι γεγονός ότι...»
- «Είναι σαφές ότι...»
- «Ελάχιστοι θα μπορούσαν να αρνηθούν ότι...»
- «Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι...»
- «Υποστηρίζεται συχνά ότι...»
- «Λέγεται συχνά ότι...»

Β. Λεπτομέρειες

Οι άλλες προτάσεις που αναπτύσσουν επαρκώς την ιδέα της θεματικής πρότασης. Στηρίζουν και τεκμηριώνουν τη θεματική πρόταση. Διασαφηνίζουν, αιτιολογούν, παρουσιάζουν τα αποτελέσματα, ώστε να εξασφαλίζεται η επαρκής ανάπτυξη της ιδέας που προβάλλεται στη θεματική. Κάθε πρόταση υποστηρίζει άμεσα την κύρια ιδέα της παραγράφου παρέχοντας στον αναγνώστη κάτι καινούργιο γι' αυτήν, βοηθώντας την ανάπτυξή της.

Συνδεδετικές λέξεις - φράσεις που συνδέουν τη θεματική πρόταση με τις λεπτομέρειες:

- «Ειδικότερα...»
- «Πράγματι...»
- «Πιο συγκεκριμένα...»
- «Αναλυτικότερα...»
- «Γι' αυτό λοιπόν...»
- «Με άλλα λόγια...»
- «Φυσικά...»
- «Βέβαια...»
- «Έτσι...»
- «Οπωσδήποτε...»
- «Αρχικά...»
- «Είναι αλήθεια ότι...»

Γ. Κατακλείδα

Το γενικό συμπέρασμα που ολοκληρώνει όσα έχουν αναλυθεί στις λεπτομέρειες. Συγχρόνως, προετοιμάζει τη μετάβαση στην επόμενη παράγραφο. Η πρόταση κατακλείδα πρέπει να θυμίζει στον αναγνώστη την κύρια ιδέα της παραγράφου. Η κατακλείδα πρόταση ή περίοδος είναι προαιρετική. Για να εκπληρώσει το ρόλο της, χρειάζεται να είναι σύντομη, περιεκτική και σαφής.

Ενδεικτικοί τρόποι έναρξης της περιόδου κατακλείδας

- «Συνοψίζοντας μπορούμε να επισημάνουμε...»
- «Γίνεται, επομένως, εύκολα αντιληπτό...»
- «Εύκολα, λοιπόν, μπορεί ο καθένας να συμπεραίνει...»
- «Εύκολα, λοιπόν, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα...»
- «Συμπερασματικά...»

Ασκήσεις

1. Να βρεις ποια από τις περιόδους αποτελεί τη θεματική περίοδο της παραγράφου και να την υπογραμμίσεις:

α) Ο λαϊκός αφηγητής χρησιμοποιεί συνήθως ενεστώτα και παρατατικό ή αόριστο, συνδέει τις προτάσεις μεταξύ τους κατά παράταξη κι αποφεύγει τον μακροπερίοδο λόγο.

β) Η γλώσσα του ελληνικού παραμυθιού είναι απλή.

γ) Οι διάλογοι δίνονται σε συνεχή λόγο, χωρίς να δηλώνονται τα πρόσωπα. Μ' ένα απλό «λέει» καταλαβαίνουμε τις αλλαγές.

δ) Πιο γνήσια κυρίως είναι τα κείμενα που δίνονται από αγράμματους ανθρώπους, γιατί αυτά διασώζουν το ύφος και τη σύνταξη της νεοελληνικής γλώσσας.

2. Ποια πιστεύεις ότι είναι η πιο επιτυχημένη θεματική περίοδος μιας παραγράφου με θέμα «Τι με εντυπωσίασε περισσότερο την πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο», αν ο συγγραφέας είχε σκοπό να μιλήσει για το κτίριο που ήταν πολύ παλιό. Να βάλεις σε κύκλο τα αντίστοιχα γράμματα.

α) Η πρώτη μου μέρα στο Γυμνάσιο ήταν πολύ ενδιαφέρουσα.

β) Το καινούριο μου σχολείο αποδείχτηκε πολύ «παλιό», σχεδόν ερείπιο.

γ) Πολλά πράγματα με εντυπωσίασαν την πρώτη μου μέρα στο Γυμνάσιο.

3. Να βάλεις τις περιόδους σε σειρά ώστε να σχηματίσουν μία παράγραφο:

α) Οι Έλληνες απ' όλα τα μέρη κατέφευγαν σ' αυτά, για να πληροφορηθούν το μέλλον και να ζητήσουν τη συμβουλή των θεών για κάποια υπόθεση τους.

β) Είδαμε κίολας ότι συμβουλευόνταν τα μαντεία για το θέμα του αποικισμού.

γ) Το πιο γνωστό όμως μαντείο σ' ολόκληρη την αρχαιότητα, αφιερωμένο στο θεό Απόλλωνα, ήταν το μαντείο των Δελφών.

δ) Πανελλήνια θρησκευτικά κέντρα ήταν και τα μαντεία.

ε) Ένα από τα πιο παλιά μαντεία ήταν το πανάρχαιο μαντείο της μακρινής Δωδώνης, αφιερωμένο στο Δία.

Σειρά περιόδων: **δ, α, β, ε, γ**

4. Να βρείτε τα δομικά στοιχεία (θεματική πρόταση, λεπτομέρειες, κατακλείδα) της παραγράφου που ακολουθεί:

(Θεματική Πρόταση) Μια καλύβα Εσκιμών δεν έχει καμιά απολύτως ομοιότητα με μια καλύβα Ινδιάνων. (λεπτομέρειες) Οι τελευταίοι φτιάχνουν την καλύβα τους γύρω από ένα πλαίσιο από κοντάρια. Τα μπήγουν στο χώμα πλάγια, έτσι που να ενώνονται σ' ένα σημείο στην κορυφή, σχηματίζοντας ένα είδος πυραμίδας. Την απόσταση ανάμεσα στα κοντάρια την καλύπτουν με φλούδες ή ψάθες ή και με ακατέργαστες προβιές. Μπαίνουν στην καλύβα τους σηκώνοντας ένα πτερύγιο του εξωτερικού καλύμματος. Οι Εσκιμώοι αντίθετα φτιάχνουν ημιυπόγεια την καλύβα τους. Τη χτίζουν με πέτρες, που τις σκεπάζουν κατόπιν με βρύα. Γεμίζουν έπειτα τις ρωγμές με περισσότερα βρύα και τέλος συσσωρεύουν χιόνι στα πλάγια και πάνω. Για να μπουν στην καλύβα τους, στηρίζονται στα χέρια και στα γόνατα και σέρνονται μέσα σ' ένα μακρύ διάδρομο, που έχουν σκάψει κάτω από το χιόνι. **Ούτε η ινδιάνικη καλύβα ούτε η καλύβα των Εσκιμών φαίνεται να είναι μια κατοικία όπου θα μπορούσε να ζήσει ένας πολιτισμένος άνθρωπος.** (κατακλείδα)

(Από το βιβλίο του Ν. Γρηγοριάδη Η παράγραφος)

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Υπάρχουν πολλοί τρόποι ανάπτυξης μιας παραγράφου, οι οποίοι καθορίζονται από τη θεματική πρόταση/περίοδο, δηλαδή από την κύρια ιδέα, το θέμα που διατυπώνεται σ' αυτήν. Ανάλογα λοιπόν με τη θεματική πρόταση/περίοδο μια παράγραφος μπορεί να αναπτυχθεί με τους εξής τρόπους:

1. με παραδείγματα :

Η θεματική περίοδος αναπτύσσεται με συγκεκριμένα παραδείγματα είτε από την ιστορία, είτε από την καθημερινότητα.

Παράδειγμα:

Η νευρική και η αμηχανία της ήταν φανερές. Η κοπέλα στο λεωφορείο είχε αγωνία για το πού θα κατέβει, για το κάθε πότε περνάει το λεωφορείο, για το πόσο κόσμο έχει... Ρωτούσε συνεχώς τους διπλανούς της και είχε την αγωνία ενός ταξιδιώτη σε ξένη χώρα που φοβάται ότι θα χάσει τη σωστή στάση. Ήταν, βεβαίως, φανερό ότι δεν έμπαινε συχνά σε κάποιο από τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

Ο. Σελλά, Καθημερινή

2. με ειδικές λεπτομέρειες

Σ' αυτόν τον τρόπο ανάπτυξης παρουσιάζουμε επαρκείς λεπτομέρειες που αναλύουν, επεξηγούν την κύρια ιδέα που διατυπώνεται στη θεματική πρόταση/περίοδο.

Συγκεκριμένα:

- Στη Θ.Π. παρουσιάζεται ένα γεγονός, μια κατάσταση, ένας τόπος, ένα αντικείμενο κ.λπ.
- Στις λεπτομέρειες δίνονται αρκετές πληροφορίες (χαρακτηριστικά, στοιχεία, παρατηρήσεις κ.ά.) που διασαφηνίζουν όσο γίνεται πληρέστερα τη Θ.Π.

Η ανάπτυξη με ειδικές λεπτομέρειες χρησιμοποιείται συνήθως σε περιγραφές και αφηγήσεις.

Παράδειγμα

Ήταν ένα όμορφο αυγουσιάτικο βραδάκι. Τριγυρισμένος από χρυσό φόντο και ελαφρά πασπαλισμένος με πορφυρό χρώμα, ο ήλιος στεκόταν πάνω από τον ορίζοντα της δύσης, έτοιμος να κατέβει πίσω από τους μακρινούς λόφους. Στους κήπους οι σκιές είχαν κιόλας χαθεί, η ατμόσφαιρα είχε πάρει ένα γκριζο χρώμα, αλλά στις κορυφές των δέντρων έπαιζε ακόμα ένα χρύσωμα. Πρόσφατα έπεσε μια βροχή κι

αυτό δρόσισε ακόμα περισσότερο την έτσι κι αλλιώς δροσερή, διάφανη, αρωματισμένη ατμόσφαιρα.

Ά. Τσέχοφ, «Η ζωντανή πραμάτεια», στο Ο απρόβλεπτος κύριος Τσέχοφ, εκδ. Μεταίχμιο

3. με σύγκριση-αντίθεση

Στην περίπτωση αυτή συγκρίνουμε δύο πρόσωπα, αντικείμενα, έννοιες, φαινόμενα, καταστάσεις, απόψεις κ.λπ.

Η οργάνωση της παραγράφου με σύγκριση-αντίθεση έχει ως εξής:

- Στη Θ.Π. δηλώνονται οι όροι της σύγκρισης (δηλαδή τα πρόσωπα, τα αντικείμενα, τα φαινόμενα κ.λπ. που θα συγκρίνουμε).
 - Στις λεπτομέρειες παρουσιάζονται οι ομοιότητες και οι διαφορές τους. Η παρουσίαση μπορεί να γίνει με δύο τρόπους:
 - α. είτε αναφέρουμε πρώτα τα γνωρίσματα του ενός και μετά του άλλου,
 - β. είτε παρουσιάζουμε ένα προς ένα τα σημεία ομοιότητας και διαφοράς.
- Στην παράγραφο με σύγκριση-αντίθεση συχνά χρησιμοποιούνται λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν ομοιότητα (π.χ. παρόμοια, αντίστοιχα κ.λπ.) ή αντίθεση (π.χ. όμως, αντίθετα, σε αντίθεση, απεναντίας κ.λπ.)
- Στην κατακλείδα υπάρχει συμπέρασμα πάνω στην αντίθεση – σύγκριση.

Παράδειγμα

Ένα χάσμα χωρίζει τον Σωκράτη από τους σοφιστές. Ο Σωκράτης ζήτησε τη μία και καθολική έννοια, τη μία και καθολική αλήθεια, ενώ οι σοφιστές υποστήριζαν τις πολλές γνώμες για το ίδιο πράγμα. Επίσης και στον τρόπο της ζωής υπάρχει ριζική αντίθεση μεταξύ σοφιστών και Σωκράτη. Οι σοφιστές ήταν

έμποροι γνώσεων, ενώ ο Σωκράτης υπήρξε ένας άμισθος δάσκαλος και ερευνητής της αλήθειας. Το μόνο κοινό μεταξύ των σοφιστών και του Σωκράτη ήταν ότι και αυτός και εκείνοι διαπίστωσαν ότι η παραδεδομένη μόρφωση και παιδεία δεν ήταν αρκετή για την εποχή τους.

4. με αιτιολόγηση

Σ' αυτόν τον τρόπο ανάπτυξης παρουσιάζουμε λογικά επιχειρήματα, για να τεκμηριώσουμε μια θέση/άποψη.

- Στη Θ.Π. παρουσιάζεται μια θέση/άποψη.
- Στις λεπτομέρειες αναφέρονται τα επιχειρήματα που τεκμηριώνουν (αιτιολογούν) την παραπάνω θέση. Ουσιαστικά η θεματική πρόταση δημιουργεί το υποθετικό ερώτημα στον αναγνώστη «γιατί συμβαίνει αυτό;», η απάντηση του οποίου δίνεται στις λεπτομέρειες.

Στην ανάπτυξη της παραγράφου με αιτιολόγηση χρησιμοποιούνται συνήθως συνδετικές λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν αιτία, π.χ. γιατί, ο λόγος είναι, αυτό οφείλεται, εξαιτίας κ.ά.

- Στην κατακλείδα υπάρχει συμπέρασμα-επιβεβαίωση της αρχικής τοποθέτησης.

Παράδειγμα

Σήμερα η εξειδίκευση έγινε απολύτως αναγκαία. Πρώτον, γιατί οι ασχολίες του σύγχρονου ανθρώπου καλύπτουν ένα τόσο ευρύ φάσμα, ώστε να είναι αδύνατη η ταυτόχρονη επίδοση

του σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς. Έπειτα, η εξειδίκευση επιβάλλεται στην εποχή μας από την έκρηξη των επιστημονικών γνώσεων. Όσο περισσότερα αντικείμενα περιλαμβάνονται στο πλάτος μιας επιστήμης, όσο πιο δύσκολη γίνεται η έρευνα τους σε βάθος. (...) Αν σε αυτά προσθέσουμε και την ανάγκη να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα πολύπλοκα προβλήματα που υπάρχουν στην εποχή μας, αντιλαμβανόμαστε πόσο απαραίτητη είναι σήμερα η εξειδίκευση.

5. με διαίρεση

Στην περίπτωση αυτή μια έννοια διαιρείται σε μικρότερα μέρη, για να παρουσιαστεί καλύτερα.

Ο τρόπος αυτός ανάπτυξης ακολουθεί σε γενικές γραμμές το εξής σχήμα:

- Στη Θ.Π. παρουσιάζεται η έννοια που θα διαιρεθεί. Αυτή ονομάζεται διαιρετέα έννοια.
- Επίσης, προσδιορίζεται το κριτήριο βάσει του οποίου θα γίνει η διαίρεση. Το κριτήριο αυτό ονομάζεται διαιρετική βάση.
- Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα μέρη, οι κατηγορίες που προκύπτουν από τη διαίρεση τα οποία αναπτύσσονται στις λεπτομέρειες.
- Στην κατακλείδα υπάρχει συμπέρασμα.

Παράδειγμα

Ο πολιτισμός έχει δύο όψεις, την υλική και την πνευματική. Η πρώτη αποβλέπει στην εξυπηρέτηση των υλικών αναγκών του ανθρώπου και περιλαμβάνει όλα τα ορατά επιτεύγματά του, από τα ατελή παλαιολιθικά εργαλεία μέχρι την τηλεόραση και τους υπολογιστές. Η δεύτερη έχει στόχο να ικανοποιήσει τις πνευματικές ανησυχίες του ανθρώπου, να απαντήσει στα προαιώνια ερωτήματά του για τη ζωή, το θάνατο, τη φύση, την αλήθεια, την ελευθερία. Εκφράζεται κατά κύριο λόγο με τη θρησκεία, την επιστήμη και την τέχνη.

6. με ορισμό

Όταν στη θεματική περίοδο μιας παραγράφου καθορίζονται τα κύρια γνωρίσματα και οι ιδιότητες μιας έννοιας, που την κάνουν διακριτή και ξεχωριστή, σε σχέση με τις άλλες, τότε η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο του **ορισμού**. Σε αυτήν την περίπτωση οφείλουμε να αναζητούμε και να παρουσιάζουμε και τα εξής στοιχεία:

- την **οριστέα έννοια**: πρόκειται για την έννοια που οφείλουμε να ορίσουμε.
- το **προσεχές γένος**: την ευρύτερη κατηγορία στην οποία εντάσσεται αυτή.
- την **ειδοποιό διαφορά**: τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που την κάνουν να διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες έννοιες που ανήκουν στο ίδιο γένος.

Παράδειγμα

Η τίγρη (θηλ.) ή ο τίγρης (αρσ.) είναι σαρκοφάγο θηλαστικό της οικογενείας των αιλουριδών, της οποίας αποτελεί το μεγαλύτερο και ισχυρότερο μέλος. Το είδος έχει την επιστημονική ονομασία *Panthera tigris*, απαντά αποκλειστικά στην ασιατική ήπειρο και διακρίνεται σε 9 υποείδη, από τα οποία τα 3 θεωρούνται εξαφανισμένα.

7. με συνδυασμό μεθόδων

Στην περίπτωση αυτή συνδυάζονται δύο ή περισσότεροι τρόποι ανάπτυξης. Με τον συνδυασμό μεθόδων δημιουργούμε πιο σύνθετες παραγράφους και μεταδίδουμε πληρέστερα τις ιδέες μας.

Παράδειγμα

Το όφελος για την εκπαίδευση είναι η χρησιμοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων με την τεχνολογία των πολυμέσων (συνδυασμός κειμένου - εικόνας - ήχου). Η τεχνολογία αυτή δίνει τη μοναδική δυνατότητα στον μαθητή να προσεγγίσει και να επεξεργασθεί σύνθετες πληροφορίες με ποικίλους συνδυασμούς και δυνατότητες. Με αυτή την τεχνολογία τα πολιτισμικά ή εθνικά μαθήματα του εκπαιδευτικού συστήματος μιας χώρας μπορούν να διδαχθούν με νέους ελκυστικούς, ανανεωμένους και ουσιαστικούς τρόπους που και τα αντικείμενα αυτά καθ' εαυτά αναδεικνύουν στη συνείδηση του μαθητή και επιτρέπουν μια άμεση προσωπική συνεργασία του (διαδραστική λειτουργία) με το πρόγραμμα και όχι μια απλή παθητική προσέγγιση. Έτσι διδάσκοντας την ιστορία μιας περιόδου, μπορείς μαζί με τις πληροφορίες για τα γεγονότα και τα πρόσωπα να παρουσιάζεις χάρτες, πορείες, σχέσεις, παράλληλα γεγονότα της ιστορίας γειτονικών χωρών ή, σε πολιτιστικό επίπεδο, να δίνεις συγχρόνως πληροφορίες για τη λογοτεχνία, τις επιστήμες, τις τέχνες, την παράδοση, τη θρησκεία, τη γλώσσα ενός λαού με εικόνα, με ήχο και φυσικά με κείμενο.

Ασκήσεις

A. Να επισημάνετε τους τρόπους ανάπτυξης καθεμίας από τις παραγράφους που ακολουθούν

1. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος του πρωινού καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας του μαθητή για τις εξετάσεις. Ένα πλήρες πρωινό αυξάνει τη διάθεση και την ενέργεια του παιδιού, για να αντεπεξέλθει τις δυσκολίες του διαβάσματος και των άλλων υποχρεώσεων τις ημέρας. Επιπλέον, μειώνει το αίσθημα τις πείνας κατά τις μεσημεριανές ώρες, γεγονός που αποτρέπει την υπερκατανάλωση φαγητού το μεσημέρι, κάτι που θα προκαλούσε υπνηλία και μείωση της απόδοσης του μαθητή. Είναι λοιπόν ένα γεύμα που κανείς εξεταζόμενος δεν θα πρέπει να παραλείπει.

Τρόπος Ανάπτυξη: **αιτιολόγηση**

2. Η οικογένεια είναι η θεμελιώδης κοινωνική ομάδα, αναπόσπαστα δεμένη με τον κοινωνικό βίο των ανθρώπων. Αποτελείται από δύο ετερόφυλα άτομα – μη συγγενείς εξ αίματος – τα οποία έχουν ενωθεί με τα δεσμά του γάμου και έχουν συναποδεχθεί ότι θ' αντιμετωπίσουν από κοινού τα προβλήματα.

Τρόπος Ανάπτυξη: **ορισμός**

3. Ζούμε σε μια περιοχή όπου τα σημάδια αναζωπύρωσης του εθνικισμού είναι έκδηλα. Γεγονότα όπως αυτά που διαδραματίστηκαν στην πρώην Γιουγκοσλαβία και στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο είναι εύγλωττα δείγματα εθνικιστικής έξαρσης.

Τρόπος Ανάπτυξη: **παραδείγματα**

4. Κοινωνία δεν είναι μόνο το απρόσωπο σύνολο ανθρώπων που έχουν κοινά πολιτιστικά γνωρίσματα, συνδέονται με κοινές παραδόσεις και αξίες και επιδιώκουν κοινούς στόχους· κοινωνία είναι και οι θεσμοί, οι κανόνες, οι αρχές και οι ιδέες που ρυθμίζουν τη ζωή των ανθρώπων που την αποτελούν. Τα ιδεολογικά και οργανωτικά αυτά σχήματα είναι προϊόντα της μακράς συμβίωσης των ανθρώπων. Χωρίς αυτά δε θα υπήρχε κοινωνική οργάνωση και συνοχή και επομένως ούτε και κοινωνική ζωή.

Τρόπος Ανάπτυξη: **ορισμός**

5. Αν επιχειρήσουμε να ταξινομήσουμε σχηματικά τα παιδαγωγικά ιδεώδη που διαμορφώθηκαν στην ευρωπαϊκή ιστορία, μπορούμε να τα διαφοροποιήσουμε σε τέσσερις κατηγορίες: α) το ατομικό ή το ατομικιστικό ιδεώδες της αγωγής β) το κοινωνικό ή κοινωνιοκρατικό ιδεώδες γ) το ανθρωπιστικό ιδεώδες και δ) το θρησκευτικό ή μεταφυσικό ιδεώδες της αγωγής.

Τρόπος Ανάπτυξη: **διαίρεση**

6. Η προκατάληψη ορίζεται ως μια αρνητική στάση απέναντι στα μέλη μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, στάση η οποία βασίζεται αποκλειστικά στη συμμετοχή τους στην ομάδα αυτή. Αναλυτικότερα, κάποιος που είναι προκατειλημμένος απέναντι σε μια ομάδα τείνει να αξιολογεί τα μέλη της με αρνητικό τρόπο, απλά και μόνο επειδή ανήκουν σε αυτή την ομάδα. Η προσωπικότητα, η συμπεριφορά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε συγκεκριμένου ατόμου παίζουν πολύ μικρό ρόλο εφόσον όλα τα μέλη της ομάδας έχουν μεταξύ τους ομοιογενή χαρακτηριστικά.

Τρόπος Ανάπτυξη: **ορισμός**

Β. Ποιες μεθόδους θα χρησιμοποιήσετε για να αναπτύξετε τις εξής θεματικές προτάσεις σε παραγράφους;

1. Ο Περικλής ήταν πολύ καλύτερος πολιτικός απ' όλους τους σημερινούς μαζί.
Σύγκριση/αντίθεση
2. Ο κόσμος μας είναι παράλογος.
παραδείγματα
3. Η ανεργία μαστίζει περισσότερο τους νέους.
αιτιολογία
4. Η οικολογία είναι μια έννοια πρόσφατη και οπωσδήποτε αινιγματική.
Συνδυασμό μεθόδων : ορισμός και αιτιολόγηση
5. Οι Έλληνες σε διάφορες εποχές και με πολλούς τρόπους έχουν αποδείξει ότι αγαπούν την πατρίδα τους.
αιτιολογία
6. Οι νέοι πάντα παλεύουν για έναν καλύτερο κόσμο κι αυτό φαίνεται από πολλές περιπτώσεις.
παραδείγματα
7. Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος είναι έννοιες διαφορετικές σε πολλά σημεία.
Σύγκριση/αντίθεση
8. Η αλλοτρίωση είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο τη εποχής μας.
ορισμός